

POSTANOWIENIE

Dnia 5 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Redzik (przewodniczący)

SSN Oktawian Nawrot

SSN Tomasz Przesławski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi H. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
V ACa 1602/23,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 5 września 2024 r.,

1. **stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. akt V ACa 1602/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
2. **przyznaje skarżącemu H. S. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2500 (dwa tysiące pięćset) złotych za okres od 13 listopada 2019 r. do 5 września 2024 r.;**
3. **oddala skargę w pozostałym zakresie;**
4. **nakazuje zwrot od Skarbu Państwa-Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz H. S. kwoty 200 (dwieście) złotych uiszczonej tytułem opłaty sądowej od skargi.**

Oktawian Nawrot Adam Redzik Tomasz Przesławski

UZASADNIENIE

H. S. (dalej: „skarżący”) pismem datowanym na 18 czerwca 2024 r., wywiódł skargę na przewlekłość postępowania przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, sygn. V ACa 1602/23, wnosząc o:

1. stwierdzenie, że postępowaniu prowadzonym przez Sąd Apelacyjny w Warszawie pod sygn. akt V ACa 1602/23 wystąpiła przewlekłość postępowania;
2. zlecenie sądowi prowadzącemu postępowanie odpowiednich czynności w odpowiednim terminie;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 20 000 zł.

W uzasadnieniu wskazano, że po wniesieniu apelacji o wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie sąd drugiej instancji ograniczył się do doręczenia pozwanej odpisu apelacji. W ocenie skarżącego naruszono jego prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, wynikające z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie w piśmie datowanym na 15 lipca 2024 r. wniosła o oddalenie skargi. Podniesiono przy tym, że żądana przez skarżącego suma pieniężna nie została w żaden sposób uprawdopodobniona. W ocenie Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie żądanie w tym zakresie jest nadmiernie wygórowane i niewykazane. Odnosząc się do skargi w uzasadnieniu wskazano, że „Sąd Apelacyjny nie neguje, że postępowanie odwoławcze toczy się w tempie, które może być niezadowolające dla skarżącego”. Podkreślono także, że „postępowanie przed Sądem I instancji trwało 2 lata i 11 miesięcy (wpływ pozwu – doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem). Postępowanie odwoławcze trwa 1 rok i 7 miesięcy (wpływ apelacji – wniesienie skargi) i po przeprowadzeniu czynności formalnych został wyznaczony termin rozprawy na 16 września 2024 r. Tym samym podjęte zostały czynności, które zmierzają do rozpoznania i prawomocnego zakończenia postępowania”. W ocenie Prezesa Sądu Apelacyjnego nie ma podstaw do przyjęcia, że sprawa nie zostanie rozpoznana w rozsądnym terminie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga wniesiona przez H. S. zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuraturę i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725 ze zm., dalej jako: „u.s.p.p.”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W świetle art. 2 ust. 2 u.s.p.p. dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy wziąć pod łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W dotychczasowym orzecznictwie wskazuje się, że przewlekłość postępowania zachodzi wówczas, gdy postępowanie jest długotrwałe, prowadzone rozwickle i trwa ponad konieczność wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych do rozstrzygnięcia, będących w związku przyczynowym z działaniem lub bezczynnością sądu, a zatem zwłoka w dokonaniu czynności jest nieuzasadniona. Należy rozważyć nie tylko okres zaniechania jej dokonania, ale także konkretne realia sprawy i jej kontekst sytuacyjny. Czas trwania postępowania wyznaczany jest nie tylko poprzez czynności sądu, ale także przez aktywność stron (zob. postanowienie Sądu Najwyższego: z 18 kwietnia 2023 r., I NSP 23/23; z 13 czerwca 2024 r., I NSP 251/23).

Odnosząc się do kwestii czasu – jako jednego z mierników przewlekłości postępowania – podkreślić należy, że ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuraturę i

postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki nie definiuje jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za przewlekłość. Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie przyjmuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu polegającej na niewyznaczeniu rozprawy, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18).

W kontekście spraw dotyczących przewlekłości postępowania należy jednak wyraźnie podkreślić, że do przewlekłości nie dochodzi automatycznie po upływie dwunastomiesięcznego okresu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 maja 2023 r., I NSP 82/23). Przewlekłość postępowania nie ocenia się bowiem w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Dokonana na potrzeby niniejszego postępowania analiza akt sprawy V ACa 1602/23 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pozwala odtworzyć przebieg podejmowanych przez sąd czynności procesowych.

Akt sprawy wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 12 grudnia 2022 r. (data prezentaty, k. 251).

W dniu 12 grudnia 2022 r. sprawa została zarejestrowana pod sygn. VI ACa 1928/22 i skierowana do losowania sędziego referenta (k. 252).

14 grudnia 2022 r. został wylosowany sędzia referent (k. 253).

Pismami z 15 grudnia 2022 r. uczestnicy postępowania zostali zawiadomieni o składzie (k. 254-255).

Zarządzeniem z 11 sierpnia 2023 r. Przewodniczącego VI Wydziału Cywilnego sprawę skierowano do ponownego losowania w systemie SLPS, wobec przejścia sędziego referenta w stan spoczynku (k. 259).

W dniu 17 sierpnia 2023 r. został wylosowany sędzia referent (k. 260).

Zarządzeniem z 18 sierpnia 2023 r. wpisano sprawę do repertorium ACa 1602/23 i zarządzono zawiadomienie stron o składzie rozpoznającym sprawę (k. 261).

Zarządzeniem z 5 września 2023 r. zarządzono doręczenie odpisu apelacji pełnomocnikowi pozwanej (k. 266).

Zarządzeniem z 21 czerwca 2024 r. wyznaczono termin rozprawy na 16 września 2024 r. (k. 269).

W ocenie Sądu Najwyższego czas procedowania w niniejszej sprawie jest znacząco wydłużony. Ocena długości tego okresu, przy uwzględnieniu przesłanek wynikających z art. 2 ust. 2 u.s.p.p., prowadzi do wniosku, że w sprawie o sygn. V ACa 1602/23 nastąpiła przewlekłość postępowania.

Wskazać należy, że odpis apelacji skarżącego doręczony został pełnomocnikowi pozwanej dopiero na podstawie zarządzenia z 5 września 2023 r., a więc niemal 9 miesięcy po wpływie apelacji do sądu drugiej instancji. A termin rozprawy wyznaczono 21 czerwca 2024 r., już po wpływie do Sądu Apelacyjnego w Warszawie skargi na przewlekłość postępowania, która wpłynęła do biura podawczego Sądu Apelacyjnego w Warszawie 18 czerwca 2024 r.

Podkreślić także należy, że organizacja wymiaru sprawiedliwości – w tym terminowość rozpoznawania spraw w sytuacji przechodzenia sędziów w stan spoczynku, nie może negatywnie wpływać na prawo strony do rozpoznania jej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Brzmienie art. 45 ust. 1 Konstytucji RP jest jednoznaczne.

W realiach niniejszej sprawy, odnosząc się do stanowiska wyrażonego przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie, należy także zaznaczyć, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał w swoim orzecznictwie, że okolicznością usprawiedliwiającą opóźnienie w rozpoznaniu sprawy nie jest duży wpływ spraw (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 lipca 2022 r., I NSP 222/22; z 23 marca 2022 r., I NSP 48/22). Podobnie trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20). Należy przy tym także zaznaczyć, że już w postanowieniu z dnia 21 marca 2006 r. Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, że znaczny i stale rosnący wpływ spraw oraz niewystarczająca obsada sędziów nie usprawiedliwia przewlekłości postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 u.s.p.p. stwierdził, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. V ACa 1602/23 nastąpiła przewlekłość postępowania.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 u.s.p.p., na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. Mając jednak na uwadze, że Sąd Apelacyjny w Warszawie wyznaczył termin rozprawy, Sąd Najwyższy odstąpił od zalecania temu sądowi podejmowania czynności.

Na podstawie art. 12 ust. 4 u.s.p.p. Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwotę 2000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika – od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie. Sumy pieniężnej nie przyznaje się w razie uwzględnienia skargi wniesionej przez Skarb Państwa albo państwowe jednostki sektora finansów publicznych.

Sąd Najwyższy uznał za odpowiednie przyznanie skarżącemu sumy pieniężnej w wysokości 2500 zł. W ocenie Sądu Najwyższego przyznana kwota rekompensuje skarżącemu zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie. Wskazać należy, że skarżący w żaden sposób nie uzasadnił żądania przyznania mu wyższej sumy pieniężnej. Stąd Sąd

Najwyższy zasądził sumę pieniężną w minimalnej wysokości. Przyjmując wskazaną kwotę Sąd Najwyższy oddalił żądanie skargi w pozostałym zakresie.

Na podstawie art. 17 ust. 3 u.s.p.p. zwrócono skarżącemu 200 złotych tytułem uiszczonej opłaty od skargi.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

Oktawian Nawrot Adam Redzik Tomasz Przesławski

[SOP]

r.g.